

მრგვალი მაგიდა „კორონომიკა“ ROUND TABLE – “KORONOMCS”

გლობალური კორონომიკური კრიზისის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე (შესავლის ნაცვლად)

გასული წლის დეკემბრის შუა რიცხვებში მსოფლიო საინფორმაციო საშუალებებში პირველი ცნობები გაჩნდა ჩინეთში, კერძოდ, ვუჰანის პროვინციაში უცნობი, ადამიანის ჯანმრთელობისა და სიცოცხლისათვის სახიფათო ვირუსული დაავადების შესახებ, რომელსაც მოგვიანებით COVID-19 (კორონავირუსი) უწოდეს. დეკემბრის ბოლოს ჩინეთის ხელისუფლებამ ოფიციალურად აღიარა ამ დაავადების არსებობა. 2020 წლის 30 იანვარს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ COVID-19 გლობალურ საფრთხედ, ხოლო 11 მარტს - პანდემიად გამოაცხადა. 2020 წლის 21 მარტს საქართველოს პარლამენტმა დაამტკიცა საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე საგანგებო მდგომარეობის შემოღების შესახებ. ამჟამად ეს დაავადება მსოფლიოს 200-ზე მეტ ქვეყანაშია გავრცელებული. ყოველდღიურად მატულობს დაინფიცირებულთა და გარდაცვლილთა, ისე როგორც გამოჯანმრთელებულთა რაოდენობა. სულ უფრო ხშირად საუბრობენ პანდემიის მეორე ტალღის შესაძლებლობაზე.

COVID-19-ის ვირუსმა უმძიმესი დარტყმა მიაყენა როგორც ეროვნული სახელმწიფოების, ისე გლობალურ ეკონომიკას. ამას ადასტურებს შემდეგი სტატისტიკური მონაცემები - გაეროს პროგნოზით, მიმდინარე წელს მსოფლიო ეკონომიკა 3.4%-ით შემცირდება. საერთაშორისო სავალუტო ფონდი ვარაუდობს 4.0%-ით, ხოლო მსოფლიო ბანკი - 5.2%-ით შემცირებას (ავტორის მიერ გამოყენებული ყველა მონაცემი აღებულია ელექტრონული წყაროდან <https://bitlyTcSmoq/>). ასევე საპროგნოზო შეფასებით, მიმდინარე წელს ევროკავშირის ეკონომიკა შემცირდება 7.5%-ით, მათ შორის: იტალიის - 9.1%-ით, ესპანეთის - 8.0%-ით, საფრანგეთის - 7.2%-ით და ა.შ. აშშ-ში ეკონომიკის 5.9%-იან ვარდნას პროგნოზირებენ. აზიის განვითარების ბანკის მაისის თვის ანგარიშში კორონავირუსის მიერ მსოფლიო ეკონომიკისათვის მიყენებული ზარალი 5.8-8.8 ტრლნ აშშ დოლარის ფარგლებშია შეფასებული, რაც გლობალური მთლიანი სამამულო პროდუქტის (GDP) 6.4%-დან 9.7% შეადგენს. მსოფლიო ვაჭრობის მოცულობა, სავარაუდოდ, 1.7-2.6 ტრლნ დოლარით შემცირდება, მსოფლიო ტურიზმის დანაკარგებს 1.2-1.5 ტრლნ აშშ დოლარის ფარგლებში ვარაუდობენ. მხოლოდ განვითარებად ქვეყნებში დასაქმება შესაძლებელია 25 მლნ სამუშაო ადგილით შემცირდეს. აშშ-ში მოსალოდნელ ზარალს 4.0 ტრლნ დოლარით აფასებენ, რაც ამ ქვეყნის მთლიანი სამამულო პროდუქტის თითქმის 10%-ია.

ამგვარად, სახეზეა პანდემიური შოკით პროვოცირებული მეორე გლობალური ეკონომიკურ-ფინანსური კრიზისი, რომელმაც სამეცნიერო ლიტერატურაში „კორონომიკური კრიზისის“ სახელწოდება მიიღო (ვ. პაპავა, 2020, კორონომიკა და ეკონომიკა კრიზისის წინაშე - <https://for.ge/view/182671/koronomika-da-economica-krizisis-winase.html> და სხვ.) მოცემული კრიზისის ორ მთავარ თავისებურებას შეიძლება გაეცვას ხაზი. პირველი კრიზისის წარმქმნის მიზეზშია, რომელიც გამოწვეულია არა ეკონომიკური სისტემის შიგნით არსებული წინააღმდეგობებით, არამედ სამედიცინო ფაქტორით. ჯერჯერობით არ არსებობს კორონავირუსის საწინააღმდეგო ვაქცინა და მისი ეფექტიანი მკურნალობის პრეპარატი. ასევე უცნობია კორონომიკური კრიზისის დაძლევის გზები და არ არსებობს პოსტკრიზისული ეკონომიკური განვითარების აპრობირებული მექანიზმები. აღნიშნული გარემოება შეშფოთებას ბადებს მსოფლიო საზოგადოებაში. მართალია, ბევრ ქვეყანაში ეპიდემიის პიკი გადალახულია და დაწყებულია შეზღუდვების შერბილების პროცესი, რაც, პირველ რიგში, ეკონომიკური აუცილებლობითაა ნაკარნახევი, მაგრამ დღეს ვერავინ ამბობს რამდენ ხანს გასტანს კიდევ ეპიდემია ან რა შესაძლო ფორმებს შეიძენს იგი მომავალში.

შექმნილ სიტუაციაში სულ უფრო ხშირად გაისმის ხმები დეგლობალიზაციის პროცესის დაწყების შესახებ, რასაც, ჩვენი აზრით, არ გააჩნია რეალური საფუძველი. საკითხის სიცხადისათვის რამდენიმე ფაქტს გა-

ვიხსენებთ ისტორიიდან. ინტერნაციონალიზაცია, როგორც გლობალიზაციის წინაპირობა და შემადგენელი ნაწილი, რამდენჯერმე სერიოზულად შეფერხდა მე-20 საუკუნეში და 21-ე საუკუნის დასაწყისში. ეს გამოწვეული იყო პირველი და მეორე მსოფლიო ომებით, „დიდი დეპრესიით“, 2007-2009 წლების „დიდი რეცესიით“ და სხვ. გლობალური ფინანსური კრიზისის შემდეგ გაჩნდა წარმოების ლოკალიზაციის ტენდენცია, რომელიც სამეცნიერო ლიტერატურაში განიხილება კრიზისით განპირობებული უმუშევრობის პრობლემის შერბილების მექანიზმის სახით. იგულისხმება, რომ უპირატესობა ენიჭება სამუშაო ადგილების შექმნას ქვეყნის შიგა და არა შრომის გლობალურ ბაზრებზე. პარადოქსულია, რომ ლოკალიზაციის ტენდენცია აშშ-ში აღმოცენდა, რომელიც გლობალიზაციის ბირთვი და ლოკომოტივია. ნებისმიერ შემთხვევაში, მსგავსი შეფერხებები დროებითი ხასიათისაა. ვფიქრობთ, ასევე დროებითი იქნება COVID-19 პანდემიით გამოწვეული გლობალიზაციის ამჟამინდელი შეფერხებაც.

კორონომიკული კრიზისის მეორე თავისებურება მის განსაკუთრებულ სიღრმეშია. მეცნიერები თანხმდებიან იმაში, რომ ეს კრიზისი თავისი სიმწვავეთ და დამანგრეველი ზემოქმედებით აღემატება 2007-2009 წლების გლობალურ ფინანსურ კრიზისს და უთანაბრდება 1930-იანი წლების „დიდ დეპრესიას“. შეიძლება ითქვას, რომ მისი სახით ჩვენ საქმე გვაქვს გლობალურ „დიდ დეპრესიასთან“. აღნიშნულის გათვალისწინებით, ძალიან რთული და საკმაოდ ხანგრძლივი იქნება ამ კრიზისიდან გამოსვლის პროცესი: სავარაუდოა, რომ გლობალური და ცალკეული ქვეყნების ეკონომიკებისათვის პანდემიით მიყენებული ზარალის გათვალისწინებით, წამყვანი ქვეყნები 2022 წლამდე ვერ შეძლებენ 2019 წლის ეკონომიკური დონის მიღწევას.

კორონავირუსის ეპიდემიას ჩვენი ქვეყნისთვისაც არ აუვლია გვერდი. უაღრესად მძიმე ზეგავლენა იქონია კორონავირუსიდან გამოწვეულმა კორონომიკურმა კრიზისმა საქართველოს ეკონომიკაზე. წინასწარი ვარაუდით, ქვეყნის მთლიანი სამამულო პროდუქტი 4.0% - 5.0%-ით შემცირდება. მკვეთრად გაიზრდება ქვეყნის საგარეო ვალი. უკვე 2020 წლის მაისში ტურიზმის ინდუსტრიის შემოსავლები 97%-ით შემცირდა წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, უცხოეთიდან გადმორიცხულმა თანხებმა კი 9.3%-ით იკლო. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს მთავრობამ შეძლო დროულად განეხორციელებინა ამ დაავადების წინააღმდეგ მიმართული როგორც წმინდა სამედიცინო, ისე ეკონომიკური ხასიათის ღონისძიებები. მათი დაწვრილებითი ანალიზი და შეფასებები წინამდებარე ჟურნალში წარმოდგენილია ცნობილი ქართველი და ახალგაზრდა თაობის მეცნიერ-ეკონომისტების მიერ.

რთული აღმოჩნდა ანტიკრიზისული პროგრამის შემუშავება და განხორციელება, რასაც განაპირობებდა ბოლო ათწლეულების განმავლობა-

ში ჩამოყალიბებული საქართველოს ეკონომიკის სამომხმარებლო ხასიათი - მისი მნიშვნელოვანი დამოკიდებულება ტურიზმზე, საქონლისა და მომსახურების იმპორტზე და უცხოეთში წასული საქართველოს მოქალაქეების ფულად გზავნილებზე. ეს ის სფეროებია, რომლებიც ყველაზე უფრო მეტად დაზიანდა კორონომიკული კრიზისისაგან. მთავრობის ანტიკრიზისულ გეგმაში პრიორიტეტი მიენიჭა სოციალურ საკითხებს - კრიზისისაგან ყველაზე მეტად დაზარალებული ადამიანების სოციალურ დაცვას, რომელიც განხორციელდა როგორც პირდაპირი სუბსიდირებით, ისე მონეტარული დახმარებით. უნდა აღინიშნოს, რომ ბიზნესთან მიმართებაშიც დასაქმებულთა ინტერესების დაცვას მიენიჭა უპირატესობა.

დასასრულ, პრობლემის კიდევ ერთ მნიშვნელოვან ასპექტს უნდა მივაქციოთ ყურადღება. ეკონომიკური თეორიიდან კარგად არის ცნობილი, რომ ეკონომიკური კრიზისი არა მხოლოდ ძველის დამანგრეველი, არამედ ახალი ეკონომიკური რეალობის შემქმნელი ძალაა, რაც ნათლად ჩანს კრიზისის ცნების სხვადასხვა ენაზე გამოხატვულ ტრანსკრიფციებში - ბერძნულად „კრიზისი“ ნიშნავს „გადაწყვეტას“, ლათინურად - „გაყოფას“ და „გარდატეხას“, ჩინურად - „საფრთხეს“ და „შესაძლებლობას“. შესაბამისად, კორონომიკური კრიზისი განხილული უნდა იქნეს არა მხოლოდ სოციუმის და მისი შემადგენელი ნაწილის - ეკონომიკის მდგრადობის სერიოზული გამოცდა, არამედ როგორც „შესაძლებლობების ფანჯარა“ ახალი, უფრო ეფექტიანი და პროგრესული ეკონომიკური სტრუქტურების ჩამოყალიბებისათვის. ვინ და როგორ გამოიყენებს ამ შანსს, ამაზე დიდად იქნება დამოკიდებული ცალკეული კომპანიების წარმატება თუ მთელი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივა.

გვინდა ვისარგებლოთ შემთხვევით და მადლობა გადავუხადოთ კოლეგებს შემჭიდროვებულ დროში ღრმაშინაარსიანი და მრავალმხრივი ანალიზით გაჯერებული სტატიების წარმოდგენისათვის. **პრობლემის აქტუალობიდან გამომდინარე, გათვალისწინებულია მოცემული მასალის ქართულ-ინგლისურ ენებზე ცალკე ბროშურად ბეჭდური და ელექტრონული ფორმატით მომარაგება.**

პროფ. ელგუჯა მექვაბიშვილი

ჟუჰნად“ეკონომიკა და ბიზნესის“

მთავარი ხელმოწერა